

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมอันเนื่องมาจากการเพิ่มของจำนวนประชากรทำให้สังคมมีความตึงเครียดขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมจึงเกิดขึ้นตามมา ก่อให้เกิดการเรียกร้องและการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความต้องการการจัดบริการทางสังคมเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันทรัพยากรที่จะสนองต่อการเรียกร้องก็มีอยู่ในจำนวนจำกัด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการระดมความคิด ความรู้ และเทคนิคทางด้านการวางแผนบริหารโครงการเข้ามาช่วยผู้บริหารและผู้จัดโครงการเพื่อให้ได้มาซึ่ง ความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ และนโยบายวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดบริการว่าควรจัดทำโครงการในการแก้ปัญหาอย่างไรจึงจะก่อประโยชน์สูงสุด (สมบัติ สุวรรณพิทักษ์, 2526; ประชุม รอดประเสริฐ, 2529; นิสา ชูโต, 2538; Stufflebeam, 1990)

โครงการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นจำเป็นต้องมีการกำหนดระบบบริหารโครงการไว้โดยอาศัยการควบคุมกำกับติดตาม (monitoring) และการประเมินเป็นเครื่องมือที่สำคัญ (สมบัติ สุวรรณพิทักษ์, 2526; ดิเรก ศรีสุข, 2537; นิสา ชูโต, 2538) จึงจะทำให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพไม่เพียงเบนไปจากแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

แนวคิดการประเมินโครงการในปัจจุบันมิได้กำหนดให้มีการประเมินเฉพาะผลสัมฤทธิ์ของโครงการเมื่อโครงการได้เสร็จสิ้นลง (summative evaluation) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจว่าโครงการที่ได้รับการประเมินสมควรจะให้ระงับหรือดำเนินการต่อไป แต่นอกเหนือจากนี้แล้วจะต้องมีการประเมินตั้งแต่ก่อนการดำเนินโครงการ และในขณะที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ (formative evaluation) จึงจะได้ข้อมูลที่สามารถอธิบายความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการได้ ดังนั้นการประเมินจึงเป็นกระบวนการที่จะให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการพัฒนาโครงการให้ดีขึ้น ตลอดจนการตรวจสอบประสิทธิผลของโครงการว่ามีความสำเร็จมากน้อยเพียงใด (เขาวดี วิบูลย์ศรี, 2537)

การพัฒนาโครงการใด ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสนองความต้องการของผู้รับบริการ (service receiver) ซึ่งเรียกว่าความต้องการจำเป็นปฐมภูมิ (primary needs) ส่วนความต้องการของผู้ให้

บริการถือว่าเป็นความต้องการจำเป็นทุติยภูมิ (secondary needs) โดยทั่วไปแล้วโครงการที่จัดขึ้น มักจะให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้รับบริการก่อน (สุวิมล ว่างวานิช, 2531) อย่างไรก็ตาม มักปรากฏบ่อยครั้งว่าหลายโครงการที่พัฒนาขึ้นมา นั้นไม่สามารถสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความต้องการของผู้รับบริการมีหลายประการ ประกอบกับผู้พัฒนาโครงการไม่มีข้อมูลเพียงพอ จึงทำให้เกิดการตัดสินใจเลือกโครงการที่ไม่ได้สนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ ดังนั้นผลที่เกิดขึ้นจากโครงการที่ไม่บรรลุเป้าหมายตามที่มุ่งหวังไว้ นับเป็นการสูญเปล่าทั้งเวลาและทรัพยากรอย่างยิ่ง ซึ่งปัญหานี้พบได้ในทุกระดับ นับตั้งแต่ระดับสูง เช่น นโยบายของชาติลงไปจนถึงระดับล่าง เช่น การปฏิบัติงานประจำของครูในโรงเรียน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการก่อน เพื่อตัดสินใจเลือกปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดไปจัดทำเป็นโครงการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับบริการ (สมชาย สุขศิริเลิศกุล, 2538; Witkin and Altschuld, 1996)

ปัญหาของผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการมักประสบในขั้นตอนของการวางแผนคือ การต้องตัดสินใจเลือกเพียงหนึ่งโครงการที่มีความเหมาะสมที่สุดจากหลายโครงการที่มีผู้เสนอเข้ามาแข่งขันกัน (competing programs) โดยแต่ละโครงการนั้นมีข้อดีและข้อเสียต่างกัน หรือในบางกรณีมีโครงการแก้ไขปัญหาลงแล้ว แต่โครงการนั้นมีแนวทางในการเลือกดำเนินการได้หลายแนวทาง ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจต้องเลือกแนวทางใดแนวทางหนึ่งไปดำเนินการเพื่อให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Posevac, 1980; Wright, 1984)

อย่างไรก็ตามผู้บริหารต้องมีข้อมูลเป็นพื้นฐานมาประกอบการพิจารณาและมีวิธีการตัดสินใจอย่างเป็นระบบเพื่อให้การตัดสินใจมีความเป็นปรนัย (objective) ที่สุด (สมยศ นาวิกการ, 2529) โดยผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการ หรือผู้ประเมินโครงการในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาโครงการจะต้องมีหน้าที่ในการหาข้อมูลที่แสดงถึงความคาดหวังในการบรรลุเป้าหมาย พร้อมกับประเมินผลลัพธ์จากการเลือกใช้แนวทางการดำเนินงานแบบต่าง ๆ ให้แก่ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจได้เห็นข้อเปรียบเทียบในการหาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ทั้งนี้วิธีการที่ใช้ในการหาข้อมูลดังกล่าวย่อมแตกต่างกันไปตามลักษณะของปัญหา (สมบัติ สุวรรณพิทักษ์, 2526)

วิธีการหนึ่งที่น่ามาใช้ในการตัดสินใจเลือกโครงการไปดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้คือ การประเมินอรรถประโยชน์ (utility) ของทางเลือกโดยใช้เทคนิค

เอ็มเอยูที (MAUT) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2532) ซึ่งเทคนิคนี้เป็นชื่อย่อของวิธีที่ใช้ในกระบวนการตัดสินใจ มีชื่อเต็มเรียกได้หลายชื่อ เช่น “Multi-Attribute Utility Theory” หรือ “Multi-Attribute Utility Technology” (Edwards and Newman, 1982 อ้างถึงใน Jaeger and Usher, 1991) ตามความหมายของชื่อเต็มสรุปได้ว่า เป็นวิธีการหาอรรถประโยชน์รวม (aggregate utility) ที่มองจากหลาย ๆ ด้าน และการเลือกใช้วิธีนี้เป็นไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเลือกแนวทางที่ดีที่สุดจากหลาย ๆ ทางเลือก ซึ่งแนวทางที่เลือกนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามคุณลักษณะ (attribute) ที่กำหนดขึ้นในหลาย ๆ ด้าน

สุวิมล ว่องวาณิช (2532) ได้กล่าวถึงข้อดีของการใช้เทคนิคเอ็มเอยูทีไว้ดังนี้

1. ช่วยให้การตัดสินใจมีความเป็นปรนัยมากขึ้น (objective)
2. เป็นการตัดสินใจโดยอาศัยเสียงส่วนใหญ่ของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง
3. การมีคุณลักษณะเป็นตัวกำหนดความสำคัญของทางเลือกทำให้เกิดผลดีในชั้นการประเมิน

หลักการของเทคนิคเอ็มเอยูทีอยู่ที่การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผลขึ้นก่อน แล้วถือเอาเป้าหมายนี้เป็นคุณลักษณะที่จะใช้พิจารณาเลือกแนวทางดำเนินการ โดยการกำหนดน้ำหนักความสำคัญให้กับคุณลักษณะแต่ละประเด็น จากนั้นทำการประเมินค่าอรรถประโยชน์ของทางเลือกตามคุณลักษณะที่กำหนดขึ้น แล้วนำผลการประเมินของผู้ประเมินแต่ละคนมาทำการประมวลผลหาอรรถประโยชน์รวมของแต่ละทางเลือกเพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางที่มีอรรถประโยชน์รวมมากที่สุด (สุวิมล ว่องวาณิช, 2532) หรืออาจจะกล่าวสั้น ๆ ได้ว่า หลักการสำคัญของเทคนิคเอ็มเอยูที คือ การกำหนดคุณลักษณะที่ใช้ในการเลือกทางเลือกและประเมินอรรถประโยชน์ที่จะได้รับจากแต่ละทางเลือกเมื่อพิจารณาในแต่ละคุณลักษณะที่กำหนดขึ้น แล้วประมวลผลหาอรรถประโยชน์รวมของแต่ละทางเลือกว่าทางเลือกใดที่ให้อรรถประโยชน์รวมสูงสุด

จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่ามีการใช้เทคนิคเอ็มเอยูทีเป็นเครื่องมือในการประเมินความต้องการจำเป็น และเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจเป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่างงานวิจัยต่อไปนี้

Seaver และ Snapper (1978 อ้างถึงใน Edwards และ Newman, 1982) ใช้เทคนิคเอ็มเอยูทีเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจให้กับหน่วยงาน LEAA (Law Enforcement Assistance Administration) ซึ่งเป็นหน่วยงานป้องกันอาชญากรรมชุมชนในนิวยอร์ก โดยสิ่งที่ต้องการตัดสินใจ

คือ โครงการ “ความร่วมมือพัฒนาทางด่วนมิดวูด-คิงส์” (The Midwood-Kings Highway Development Corporation) ควรจะขยายพื้นที่บริการให้ครอบคลุมเขตบริการของเมืองมิดวูดหรือไม่ นักวิจัยทั้งสองท่านได้ให้คณะกรรมการในโครงการเป็นผู้ตัดสินใจโดยใช้เทคนิคเอ็มเอยูที่ผลปรากฏว่า คณะกรรมการเลือกที่จะขยายโครงการออกไปให้ครอบคลุมเขตบริการของเมืองมิดวูด เพราะเป็นโครงการป้องกันอาชญากรรมที่ประสบผลสำเร็จในหลาย ๆ ด้าน

Workman (1980 อ้างถึงใน McKillip, 1987) ได้นำเทคนิคเอ็มเอยูที่ใช้ในการจัดเรียงลำดับความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาของผู้ที่พักอาศัยในหอพักของมหาวิทยาลัยมิดเวสเทิร์นสเตท (Midwestern State University) ซึ่งผู้ที่พักอาศัยเป็นนักศึกษาที่สมรสแล้ว วิธีดำเนินการวิจัยเริ่มจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่พักอาศัยโดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ การสัมภาษณ์โดยตรง (face to face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) และใช้ดัชนีบ่งชี้ทางสังคม (social indicator) ประกอบด้วย จากผลการดำเนินงานทำให้ได้ข้อมูลนำมาใช้ประกอบการจัดเรียงลำดับความสำคัญ 10 ปัญหาแรกของผู้ที่พักอาศัย

Stillwell, Seaver, และ Edwards (1981) ได้นำเทคนิคเอ็มเอยูที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจให้กับคณะกรรมการโรงเรียนของเมืองลอสแอนเจลิสเพื่อพิจารณาคัดเลือกโครงการที่เสนอเข้ามาโดยโรงเรียนต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้ความดูแลของคณะกรรมการโรงเรียนดังกล่าว

Camasso และ Dick (1993) ใช้เทคนิคเอ็มเอยูที่เป็นเครื่องมือจัดเรียงลำดับความสำคัญในการวางแผนโครงการบริการสังคม (Human Services Planning) ของแผนกบริการสังคมรัฐนิวเจอร์ซีย์ (New Jersey Department of Human Services) ผลจากการนำเทคนิคเอ็มเอยูมาใช้ทำให้ทราบบริการที่ต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 15 ประเภท ตลอดจนบริการสำคัญที่ผู้ให้บริการจะต้องรีบดำเนินการจัดให้ก่อน

Gino (1993) ได้ศึกษาความต้องการโครงการความปลอดภัย (Safety Program Needs) ของศูนย์ยกระดับวิชาชีพครูเมดาน (Medan Technical Teacher Upgrading Center) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนำมาทำการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคเอ็มเอยูที่เป็นเครื่องมือจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีความต้องการความปลอดภัยในขณะปฏิบัติงานแตกต่างกัน

ผู้วิจัยเห็นว่าผลการวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงกระบวนการตัดสินใจที่อิงสารสนเทศ เน้นการได้รับประโยชน์เป็นสำคัญ ทำให้การดำเนินงานมีกระบวนการที่เข้มแข็งครบวงจรและส่งผลให้ระบบการประเมินผลที่ตามมามีคุณค่ามากขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเอกสารในประเทศไทยก็ยังไม่ปรากฏชัดเจนว่ามีการใช้เทคนิคนี้มาช่วยในการตัดสินใจในการวางแผนงานทางการศึกษาหรือไม่ และด้วยข้อดีของเทคนิคดังกล่าวจึงน่าจะได้มีการนำไปทดลองใช้ในการปฏิบัติจริงเพื่อตรวจสอบผลการใช้ว่าจะช่วยให้การตัดสินใจมีความเหมาะสมเพียงใด โดยเฉพาะการตัดสินใจทางการศึกษาซึ่งผลที่ได้ไม่ค่อยเห็นเป็นรูปธรรม การวิจัยนี้จึงเกิดขึ้นโดยศึกษาถึงความเป็นไปได้ที่จะนำทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติจริงและผลที่ได้รับจากการทดลองใช้ทางการศึกษาจะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการพัฒนาศาสตร์ของการตัดสินใจต่อไป

โดยที่รัฐบาลได้ส่งเสริมการจัดโครงการอาหารกลางวันมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 เป็นต้นมา เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในระดับประถมศึกษาและก่อนระดับประถมศึกษาที่ประสบกับภาวะทุพโภชนาการให้ได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่าและเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายทำให้คุณภาพชีวิตและสุขภาพอนามัยของนักเรียนดีขึ้น อย่างไรก็ตามภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษายังคงเป็นปัญหาในระดับชาติเรื่อยมา ซึ่งมีผลทำให้ภาวะการเติบโตทางร่างกายและสติปัญญาของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการศึกษาและสุขภาพอนามัยของนักเรียนในระยะยาว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539)

ในช่วงปลายปีงบประมาณ พ.ศ. 2534 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2535 ขึ้น เพื่อช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบกับปัญหาดังกล่าว ซึ่งการช่วยเหลือตามพระราชบัญญัตินี้ รัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนค่าอาหารกลางวันให้แก่โรงเรียนนำไปจัดโครงการอาหารกลางวันโดยมีคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้โรงเรียนสามารถนำเงินที่ได้รับไปจัดซื้อวัตถุดิบประกอบอาหาร จัดซื้อครุภัณฑ์เครื่องครัวได้ตามความจำเป็น หรือจ้างบุคคลภายนอกมาช่วยประกอบอาหารได้ โดยสิ่งที่โรงเรียนต้องคำนึงถึงคือนักเรียนต้องได้รับประทานอาหารกลางวันอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.), 2540)

เพื่อสนองต่อนโยบายของรัฐบาล สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงมอบหมายให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดโครงการอาหารกลางวันขึ้น เมื่อโรงเรียนได้นำนโยบายดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติก็ได้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการอาหาร

กลางวันโดยสำนักงานโครงการอาหารกลางวัน กระทรวงศึกษาธิการ พบว่าโรงเรียนมีการจัดทำโครงการอาหารกลางวันในหลายรูปแบบ ได้แก่ โครงการอาหารกลางวันแบบครัวกลาง โครงการอาหารกลางวันแบบโรงเรียนจัดบริการเอง โครงการอาหารกลางวันแบบโรงเรียนจัดจ้างผู้ประกอบอาหารโดยการกำกับของโรงเรียน โครงการอาหารกลางวันแบบให้พ่อค้าแม่ค้าเข้ามาขาย และโครงการอาหารกลางวันแบบให้นักเรียนนำอาหารมาจากบ้าน (สพช., 2540) ซึ่งโครงการอาหารกลางวันแต่ละรูปแบบมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกัน

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าน่าจะนำโครงการอาหารกลางวันมาเป็นกรณีตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้า หากได้ศึกษาถึงประเด็นที่ว่า การจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนรูปแบบใดให้บรรลุประโยชน์สูงสุดก็จะส่งผลให้การใช้จ่ายเงินอุดหนุนของรัฐบาลเป็นไปอย่างคุ้มค่า อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและประเทศชาติต่อไป

ในการวิจัยนี้จึงมีจุดเน้นที่จะได้ข้อมูล

2 ประการ คือ

1. ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดโครงการอาหารกลางวัน
2. การทดลองนำแนวคิดเชิงทฤษฎีไปใช้ปฏิบัติจริงเพื่อดูว่าสารสนเทศที่ได้รับเป็นประโยชน์มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประยุกต์ใช้ทฤษฎีอรรถประโยชน์พหุลักษณะในการจัดลำดับความสำคัญของรูปแบบโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบอรรถประโยชน์ของการจัดโครงการอาหารกลางวันตามรูปแบบต่าง ๆ ในโรงเรียนประถมศึกษา
3. เพื่อตรวจสอบผลการประยุกต์ใช้ทฤษฎีอรรถประโยชน์พหุลักษณะ โดยพิจารณาจากสัมฤทธิ์ผลของกระบวนการใช้ ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้ และการยอมรับในผลที่ได้จากผู้เกี่ยวข้อง

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. รูปแบบของโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบของโครงการอาหารกลางวันตามรูปแบบที่มีในรายงานการติดตามและประเมินผลโครงการอาหารกลางวันของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2540 ซึ่งมี 6 รูปแบบที่จะนำมาตัดสินหาอรรถประโยชน์รวม ดังนี้

- 1.1 แบบครัวกลาง
- 1.2 แบบโรงเรียนจัดบริการเอง
- 1.3 แบบโรงเรียนจัดจ้างผู้ประกอบอาหารโดยการกำกับของโรงเรียน
- 1.4 แบบให้พ่อค้าแม่ค้าเข้ามาขาย
- 1.5 แบบให้นักเรียนนำอาหารมาจากบ้าน

2. คุณลักษณะที่ใช้ในการประเมินอรรถประโยชน์ ได้แก่

2.1 ด้านการศึกษา

- 2.1.1 นักเรียนนำความรู้ทางโภชนาการไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- 2.1.2 สร้างสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร
- 2.1.3 นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
- 2.1.4 สร้างจิตพิสัยในการทำงานให้กับนักเรียน
- 2.1.5 ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการ

2.2 ด้านการบริหารและดำเนินงาน

- 2.2.1 ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนอาหาร
- 2.2.2 ลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง
- 2.2.3 สนับสนุนการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ในโรงเรียน
- 2.2.4 ลดอุบัติเหตุจากการไปรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านของนักเรียน

2.3 ด้านอาหารและโภชนาการ

- 2.3.1 นักเรียนได้รับสารอาหารครบทั้ง 5 หมู่
- 2.3.2 ลดจำนวนนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ
- 2.3.3 ความหลากหลายของรายการอาหาร
- 2.3.4 ราคาของอาหาร

2.4 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

2.4.1 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2.4.2 เสริมรายได้ให้กับชุมชน

2.4.3 ชุมชนได้แบบอย่างที่ดีทางด้านโภชนาการ

3. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 17 โรงเรียน

ประชากรผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรในคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ

4. ในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาถึงผลกระทบ (impact) ที่เกิดจากโครงการอาหารกลางวัน ซึ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางบวกและทางลบของสภาพแวดล้อมและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกระบวนการกลุ่ม จึงต้องขอความร่วมมือในการร่วมกระบวนการกลุ่มจากผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการศึกษาของคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวันแต่ละโรงเรียน ตามวัน เวลา และสถานที่ที่ได้นัดหมายไว้ ซึ่งการติดต่อประสานงานทำได้ยาก เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมีอาชีพต่างกัน และเวลาร่างไม่ตรงกัน ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวันในทุกโรงเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เอ็มเอยูที (MAUT) หมายถึง เทคนิควิธีในการประเมินคุณค่าของทางเลือกที่ใช้มิติการพิจารณา มากกว่า 1 มิติ แล้วประมวลผลคุณค่าจากทุกมิติเข้าไว้ด้วยกัน เป็นอรรถประโยชน์รวมเพียงมิติเดียวย่อมาจากคำเต็มในภาษาอังกฤษคือ Multi-Attribute Utility Theory

อรรถประโยชน์ หมายถึง คุณค่าหรือความพึงพอใจต่อทางเลือกที่แสดงออกในเชิงปริมาณ

อรรถประโยชน์รวม หมายถึง ผลรวมของอรรถประโยชน์ในแต่ละทางเลือกซึ่งหาได้โดยการรวมอรรถประโยชน์ของทางเลือกเมื่อประเมินตามคุณลักษณะทุกประเด็นที่ได้รับการถ่วงน้ำหนักความสำคัญแล้ว อรรถประโยชน์รวมของแต่ละทางเลือกจะใช้เป็น ฐานเปรียบเทียบเพื่อตัดสินใจ

น้ำหนักความสำคัญ หมายถึง ค่าที่แสดงในเชิงปริมาณให้เห็นถึงระดับความสำคัญของสิ่งที่พิจารณา

คุณลักษณะ หมายถึง ผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

โครงการอาหารกลางวัน หมายถึง โครงการที่โรงเรียนประถมศึกษาจัดบริการให้นักเรียนได้รับประทานอาหารมื้อกลางวันที่โรงเรียนซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงาน 5 รูปแบบ ได้แก่ แบบครัวกลาง แบบโรงเรียนจัดบริการเอง แบบโรงเรียนจัดจ้างผู้ประกอบการอาหารโดยการกำกับของโรงเรียน แบบให้พ่อค้าแม่ค้าเข้ามาขาย และแบบให้นักเรียนนำอาหารมาจากบ้าน

โครงการอาหารกลางวันแบบครัวกลาง หมายถึง รูปแบบการจัดโครงการอาหารกลางวันซึ่งโรงเรียนหลายแห่งที่ตั้งอยู่ใกล้กันร่วมมือกันจัดตั้งครัวกลางขึ้นมาโดยมีโภชนากรเป็นผู้ควบคุมดูแลการดำเนินงาน เช่น การกำหนดรายการอาหาร การประกอบอาหาร การซื้ออาหารสด-แห้งมาประกอบอาหาร ตลอดจนการแบ่งอาหารและการแจกจ่ายอาหารไปยังโรงเรียนที่เป็นสมาชิก

โครงการอาหารกลางวันแบบโรงเรียนจัดบริการเอง หมายถึง รูปแบบการจัดโครงการอาหารกลางวันที่โรงเรียนดำเนินการโดยให้ครูเวรเป็นผู้ควบคุมดูแลการประกอบอาหาร แล้วจัดแบ่งเวรให้นักเรียนได้มีเวลาฝึกปฏิบัติการประกอบอาหาร รวมทั้งการฝึกกิจกรรมอื่น ๆ ในโรงครัว

โครงการอาหารกลางวันแบบโรงเรียนจัดจ้างผู้ประกอบการอาหารโดยการกำกับของโรงเรียน หมายถึง รูปแบบการจัดโครงการอาหารกลางวันที่โรงเรียนดำเนินการจัดจ้างแม่ครัวเป็นผู้ประกอบอาหาร มีครูโภชนาการและคณะกรรมการที่โรงเรียนแต่งตั้งเป็นผู้ควบคุมดูแลการทำงานของแม่ครัว

โครงการอาหารกลางวันแบบให้พ่อค้าแม่ค้าเข้ามาขาย หมายถึง รูปแบบการจัดโครงการอาหารกลางวันที่โรงเรียนดำเนินการจัดหาพ่อค้าแม่ค้าเข้ามาขายอาหารใน โรงเรียน โดยทางโรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการคอยควบคุมกำกับดูแลเกี่ยวกับราคา คุณภาพ และความสะอาดของอาหารที่พ่อค้าแม่ค้าจำหน่าย

โครงการอาหารกลางวันแบบให้นักเรียนนำอาหารมาจากบ้าน หมายถึง รูปแบบการจัดโครงการอาหารกลางวันที่โรงเรียนดำเนินการจัดสถานที่อำนวยความสะดวก ต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนที่นำอาหารมารับประทาน เช่น จัดให้มีที่นั่งรับประทานอาหาร จัดน้ำดื่ม จัดถังขยะไว้ให้บริการ จัดครูควบคุมดูแลนักเรียนในขณะที่รับประทานอาหาร เป็นต้น

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 120 คน

โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 คน ถึง 400 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 400 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สารสนเทศทางการศึกษาที่มีประโยชน์ต่อการวางแผนและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา
2. เป็นแนวทางการนำเทคนิคเอ็มเอชยูทีไปใช้ในการจัดเรียงลำดับความสำคัญของบริการต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้นให้กับผู้รับบริการ
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาเทคนิคเอ็มเอชยูทีเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติที่ก่อให้เกิดอรรถประโยชน์รวมมากที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย